

doch het feit van die aanwijzing staat niet volledig vast. Hoe dat zij, nadat Todjo op 22 januari '42 in het Japanse Lagerhuis verklaard had dat de Philippijnen, indien zij met Japan zouden samenwerken, 'onafhankelijk' zouden worden, kwam enkele dagen later in Manila een Philippijnse Uitvoerende Raad tot stand met de burgemeester van de hoofdstad, Julio Vargas, als voorzitter. Die Raad voelde zich mede daarom tot samenwerking met de Japanners genoopt omdat spoedig op Luzon een guerrilla-beweging tot ontwikkeling kwam, het door de agrarische hervormer Luis Taruc geleide Anti-Japanse Volksleger (de *Hukbong Bayan Laban sa Hapov* oftewel de *Hukbalahap*), die zich evenzeer tegen de Japanners keerde als tegen de Philippijnse maatschappelijke bovenlaag. Met die bovenlaag bleef Quezon zich verbonden voelen. Nog voor zijn vertrek uit de Philippijnen zei hij tegen Osmeña die het regime van Vargas als een collaborateursregime wilde brandmerken, dat hij geen aanvallen op Vargas en de zijnen kon toestaan, 'they have no choice', waren zijn woorden.¹

Quezon en Osmeña werden door de Amerikanen eerst naar een van de zuidelijke eilanden der Philippijnen en vervolgens naar Australië geëvacueerd; vandaar vertrokken zij naar Washington, niet zonder verbittering wegens het feit dat de Verenigde Staten de Philippijnen niet hadden weten te beschermen.

De Japanners grepen op de archipel met harde hand in. De Philippijnse militairen werden voor hun vrijlating in de krijgsgevangenenkampen zeer slecht behandeld, de Japanisering werd met kracht bevorderd, alle activiteit van politieke partijen verboden, een drastische censuur ingesteld. Van tal van ondernemingen maakten de Japanners zich meester en de suikerrietteelt (suiker was het voornaamste agrarische exportartikel geweest) moest vervangen worden door de teelt van katoen — een streven dat volledig mislukte. Mede als gevolg van grote Japanse vorderingen kwamen velen spoedig in nood te verkeren. Dat alles droeg er toe bij dat de Philippijnse regering waartoe de Uitvoerende Raad later in '42 werd omgevormd, weinig steun vond bij de bevolking. Vargas, president geworden, ging zich aan pro-Japanse toespraken te buiten maar verloor, omdat hij een weinig inspirerende figuur was, geleidelijk het vertrouwen van de Japanners en toen dezen besloten, hun belofte van 'onafhankelijkheid' te verwezenlijken, werd door hen de minister van binnenlandse zaken, José Laurel, als kandidaat-president naar voren geschoven. Laurel had vóór de oorlog Japanse sympathieën aan de dag gelegd — als student

¹ Aangehaald in William Manchester: *American Caesar*, p. 343.